

Toespraak
Pauline Touber

Dochter van een voormalige, Nederlandse dwangarbeider

Mijn vader was een man met twee gezichten. Als er visite was, was hij altijd spraakzaam terwijl hij anders meestal zwijgzaam en in zichzelf gekeerd was. Je wist nooit wat je aan hem had. Wat de ene keer goed was, kon de volgende keer op ruzie uitlopen of hij ging zitten mokken.

Mijn moeder probeerde hem meer bij het gezin te betrekken door hem beslissingen te laten nemen. Als ik bv. aan mijn moeder vroeg of ik later thuis mocht komen, zei ze wel eens: "Ga het maar aan je vader vragen." Die zei dan steevast: "Als je moeder het goed vindt, vind ik het ook goed."

Aan de andere kant had hij alles voor je over. Hij maakte poppenkleertjes voor mijn barbie en een zeeroversschatkist. Toen ik met Sinterklaas een schilderkist met olieverf kreeg, begon hij met schilderen. Het werd voor hem naast het schrijven een uitlaatklep. Later hielp hij ook altijd mee met klussen en schilderde mijn kozijnen. Het was hem nooit te veel.

Toen ik 22 jaar was, haalde ik mijn rijbewijs. Ik begon mijn ouders naar hun vakantiebestemming te brengen. Dat wil zeggen, mijn moeder. Mijn vader ging op de fiets of met de trein. Mijn moeder vertelde mij dat hij er niet tegen kon als er veel vrachtverkeer op de weg was. Dan verstijfde hij helemaal. Het was een associatie met de oorlog.

Ook weet ik van mijn moeder, dat hij vaak nachtmerries had. Zelf sprak hij daar toen nooit over.

In de tijd dat hij bezig was om erkend te worden als burgeroorlogsslachtoffer en in een gespreksgroep zat, heeft hij wel het een en ander verteld over de oorlog. Maar nooit over de ergste dingen. Op een dag vroeg ik hem wat er nog meer gebeurd was in de oorlog. Het antwoord was: "Dan lees je mijn boek maar." Waarop ik antwoordde dat ik het van hemzelf wilde horen. Ik denk dat hij dat toen nog niet

aankon.

Veel later heeft hij wel verteld over de wagens met zand en puin, die ze omhoog moesten duwen en de mensen die daarbij neervielen, omdat ze het niet langer konden volhouden. Dat je ze niet mocht helpen. Ik denk dat hij, het niet mogen helpen, nog het moeilijkste vond.

Pas op hoge leeftijd vertelde hij wat er echt gebeurd was tijdens de ruzie in de kantine op de scheepswerf en z'n vriend, die afgevoerd werd en nooit meer terugkwam. Over hoe ze hier, bij de bunker, moesten toekijken hoe iemand doodgeschot werd.

Hij heeft me wel verteld over hoe groot de bunker was, maar toen ik vorig jaar voor het eerst de bunker zag, zag ik pas hoe immens groot het gebouw is. Als je het niet zelf gezien hebt, kun je het niet bevatten hoe groot het werkelijk is.

Dat hij erkend burgeroorlogsslachtoffer is, ook door Duitsland, gaf hem toch een zekere rust en dat hij hier mensen heeft ontmoet die echt geïnteresseerd zijn in zijn verhaal gaf hem, denk ik, de kracht om de interviews te geven. Helaas kan hij zelf deze opening niet meer meemaken. Het is goed dat deze herdenkingsplek er gekomen is. Omdat het laat zien dat onder de tewerkgestelden ook veel slachtoffers zijn gevallen en onder degenen, die het overleefd hebben, een grote groep zeer ernstige getraumatiseerd is door de tweede wereldoorlog.